

חודש בחודשו

בטאון "גבורת מרדכי" בית כנסת ומרכז קהילתי תורני

בס"ד ב. בשבט - תשפ"א // גיליון 290 // רח' הרצוג 32 גבעתיים // www.gvurat-m.org // gvuratm@gmail.com // עורך: אילן אחיטוב חברי מערכת: רחל גיא, אראלה נאור, אלדן מידן, איילת סקסטין, בקי באומל // צילום: חברי הקהילה // עיצוב: אורלי אליאס

ברוך שנתן מחכמתו לבשר ודם

בפני הציבור. אז כן, זה ייקח קצת זמן. (קחו קצת אוויר בין מנה למנה.) כל מה שקורה בגוף נשלט בדיוק מדהים על ידי מולקולות משוכללות מאד, שמיוצרות ופועלות יחד בתאום מדויק באופן המוכתב על ידי המידע הגנטי השמור בכל תא בגופנו. עוד בנעוריי, ואחר כך בלימודי הרפואה הפרה-קליניים, התמלאתי פליאה עצומה מעולם המולקולות הביולוגיות הזעירות, שגם המיקרוסקופ האלקטרוני בקושי יכול לראות אותן.

ביולוגיה מולקולרית - מילים גדולות בשביל דברים קטנים

בשיעורי כימיה למדנו שמולקולות מורכבות מאטומים. מולקולות מים, למשל, מורכבת משני אטומי מימן ואטום חמצן. ברקמה החיה, רוב המולקולות מכילות אלפי או עשרות אלפי אטומים והן נקראות מקרו-מולקולות. יש 4 סוגים של מולקולות ביולוגיות: סוכרים, שומנים, חלבונים וחומצות גרעין. הסוכרים והשומנים משמשים לאספקה ולאגירה של אנרגיה ואילו חומצות הגרעין מכילות את המידע הגנטי. כל אלה תפקידים מאוד מכובדים. אבל החלבונים הם האשפים האמיתיים של החיים ולהם ניתנו התפקידים הרבים והמדהימים ביותר מכל המולקולות הביולוגיות. יש חלבונים (לא אלאה בשמות) שמאפשרים לשריר להתכווץ, החלבון אינסולין מווסת את רמות הסוכר בדם וההמוגלובין הוא חלבון הנושא את החמצן ואת הפחמן הדו-חמצני בתוך מחזור הדם. מידע עצבי עובר בעזרת חלבונים שמכניסים לתאי העצב אטומים בעלי מטען חשמלי וחלבונים אחרים שמוציאים

לאחרונה שמענו הרבה על RNA ו-DNA, על חלבונים ועל נוגדנים. חברנו ד"ר מקס סקסטין עושה סדר ומסביר על נפלאות הבריאה ועל רתימתה לצורך החיסון נגד קורונה.

- מקס סקסטין -

מאד מאתגרת, להתעדכן בעצמי בדברים ששכחתי או שהתחדשו מאז לימודיי, לברור את הפרטים החשובים יותר מתוך ים המידע הנרכש במשך שנות לימוד רבות באוניברסיטה, ולארוז אותם לשיעורים קצרים בין המרק לבין הדגים בשבתות. (אבא, זה ייקח הרבה זמן?) חשבתי שכדאי להביא את הדברים גם

אבא, זה ייקח הרבה זמן?

בשיחות משפחתיות בארוחות שבת בשנה האחרונה הסברתי על וירוסים, על דנ"א ורנ"א, על חלבון, על הנוגדנים והתאים של מערכת החיסון ועל חיסונים. בני משפחתי שאלו שאלות נבונות וסקרניות וגם עימתו אותי עם דברים לא נכונים ששמעו או קראו ברשת. נרתמתי למשימה

מזווית אישית

כשקיבלתי את החיסון הראשון לקורונה הרגשתי את משק כנפי ההיסטוריה. החיסון הזה, מעבר להיותו פיתוח טכנולוגי מבריק ופורץ דרך, הוא חיסון בטוח, ולפי המחקרים גם נראה שהוא יעיל מאוד (95 אחוזי יעילות הם נתון נהדר).

אני מאמין גדול בחיסונים, ששינוי את פני ההיסטוריה ללא הכר. ולראיה - חיסון

הפוליו בשנות ה-50 והחיסון לאבעבועות שחורות, שהעלימו את המחלות הללו מהעולם. יש לנו כעת תקווה גדולה וחשוב שכולנו נתחסן ונצא מהמגיפה הנוראית הזו שהורגת בנו ומשבשת את חיינו.

אשמח לענות על כל שאלה לגבי החיסון.

ד"ר עודד שוירמן

מומחה במחלות זיהומיות ומנהל מחלקת ילדים ב' בבית החולים שניידר

צילום פרטי

ד"ר עודד שוירמן מתחסן לקורונה

תקווה באפילה

"וכך רואים איך נר ותפוח פשוטים יכולים לעשות את ההבדל בין חיים ומוות, פיזיים או רוחניים"

במלים אלה מסתיים סיפורו של יחזקאל תידור על חנוכה בבוכנוולד 1939, המוגש כאן על-ידי בתו. מסר של גבורה ותקווה שאפשר לאמץ בכל מקום ובכל זמן

- ג'ודי שוורץ -

בסתיו 1939 נכלא אבי, ר' יחזקאל תידור, כאסיר במחנה בוכנוולד, לאחר שנעצר על ידי הגסטאפו בפרוץ המלחמה. הוא היה אז בן 36, איש עסקים שנולד בפולין, גדל בגרמניה, נשוי ואב לשני ילדים קטנים שנשלחו מגרמניה בטרנספורט של ילדים יהודים לבלגיה, בחיפוש אחר מקלט מרדיפות הנאצים.

אבי נעצר בפרוץ המלחמה כאזרח ארץ אויב, נלקח מביתו בפרנקפורט, שם המתין יחד עם אשתו להגעת אשורות

הגירה מאנגליה. מאותו רגע גורלו נחרץ והיה כמו כל אותם היהודים בגרמניה שנולדו בפולין, שלא גורשו משום מה באוקטובר 1938, או כמו אבי, שגורשו, אך לאחר מכן הורשו לחזור לגרמניה במהלך קיץ 1939 להמתין לאשורות שיאפשרו להם לעזוב ולעולם לא לחזור. מי שהוויזה שלו הגיעה עזב ומעולם לא הביט לאחור. לאלו כמו אבי אשר אשורותיהם לא הגיעו לפני פרוץ המלחמה, גורלם נחתם.

בוכנוולד היה למעשה תחנתם השלישית.

בתחילה נלקחו היהודים שנעצרו בפרוץ המלחמה לבתי כלא סמוך לבתייהם ושם הוחזקו מספר שבועות. מאוחר יותר הועברו למתקן גדול יותר, במקרה של אבי, בית סוהר בקאסל, ומשם למחנה הריכוז בוכנוולד שבזווימר, שהוקם ביולי 1937 כמרכז מעצר נאצי ומאוחר יותר הפך למחנה ריכוז. כשהמשלוח של אבי הגיע לבוכנוולד זכו האסירים ל"קבלת הפנים" הרגילה. "השומרים הנאצים הורידו אותנו בכוח מהרכבת ונאלצנו לרוץ דרך השער

בזמן שהמטירו עלינו גשם של מכות." אלה שלא הצליחו לעמוד בקצב, בעטו וחבטו בהם עד שנשכבו בעפר. אבא והאסירים החדשים האחרים הועברו לאולם גדול ושם קיבל אותם קצין ס"ס בכיר. החדר היה עמוס באסירים החדשים שנצטוו לעמוד דום. בעומדו מול שורות האסירים פתח הקצין את "נאום קבלת הפנים" בהצהרה: "אתם צריכים לדעת שזו תחנתכם האחרונה. מכאן אף אחד לא ייצא בחיים. עדיף כבר לתלות את עצמכם עכשיו."

"זו הייתה הכניסה שלנו לגהנום של

ויקיפדיה

ליל כוכבים: וינסנט ואן גוך שמן על בד. יוני 1889

בוכנוולד, העולם החדש שלנו", אמר אבי. "העולם התהפך. זה לא היה סתם כלא, זה היה מחנה נאצי אימתני. רובנו שמענו על המחנות האלה לפני המלחמה. אבל מי האמין שנגיע לאחד מהם, שיקרעו אותנו מהורינו, נשותינו, ילדינו?! עברנו כמו רבובטים מתחנה אחת לשנייה, בעקבות פקודות שנבחו עלינו, כשמנסים לא להרגיש כלום, לא לחשוב." ראשו של אבי גולח והושיטו לו חולצת פסים ומכנסיים, מדי מחנות הריכוז.

המחנה התנהל על פי שגרה קבועה. העירו את האסירים בחמש וחצי, היו להם דקות ספורות להתארגן ולסדר את הצריף ואז צעדו לעבודה. אימי למי שהדרגש שלו לא היה מסודר בצורה מדויקת או לאחראי על ניקוי שולחן הצריף שהשאיר כתם לכלוך על העץ. כל זה היה צריך להתבצע בדקות ספורות בכל בוקר וכמו שאר האסירים, גם אבי למד להתנהל במהירות אם הוא רוצה לשרוד.

אבי לא היה מנהיג טבעי, העדיף לרוב להישאר ברקע, וגם לא היה אדם קולני במיוחד. עם זאת, נראה כי במהלך שנותיו

במחנות הנאצים ולמשך תקופה קצרה לאחר מכן, עבר מטמורפוזה. זמן קצר לאחר שהגיע לבוכנוולד הוא הפך לאחד המנהיגים הבלתי רשמיים של קבוצת בני נוער יהודים שנכלאו במחנה. בנוסף, מאחר שהוסמך לרבנות והיה יהודי למדן, אף שמעולם לא כיהן כרב קהילה, יהודים רבים פנו אליו בענייני הלכה.

כבר בימיהם הראשונים במחנה, הכינו האסירים הדתיים לוח שנה כדי לדעת את מועדי החגים. הראשון מבין החגים שאבי חגג בבוכנוולד,

פחות מחודשיים לאחר הגעתו, היה חג החנוכה. בהתקרב החג, פנו אליו כמה מהאסירים היהודיים במחנה. "הם באו אלי ואמרו כמה נפלא יהיה אם נצליח להתכנס יחד ולהדליק נרות בחשאי."

אבי ידע שמעשה כזה, אם יתגלה, עלול להיענש במלקות, בבידוד או אפילו במוות, ולכן הבין שאינו יכול לארגן דבר כזה בכוחות עצמו. משום כך, הוא פנה לזקן הבלוק, אסיר יהודי-קומוניסטי בשם אריך

אייזלר, לקבלת סיוע. הקומוניסטים שלטו במנהל הפנימי במחנה ואייזלר הביט בו בתמיהה. האם באמת חשב שניתן יהיה לערוך חגיגת חנוכה בבוכנוולד בדצמבר 1939, כמעט ארבעה חודשים לאחר תחילת המלחמה? זה היה מסוכן מדי, מי בכלל צריך להדליק נרות, שאל, ומדוע אבי מטריד אותנו בענייני דת? אך אבי פנה לרוחו הקומוניסטי, ואמר כי בכך שאינו עוזר להם בעניין זה, הוא למעשה משתף פעולה עם הנאצים. חנוכה, הסביר לאייזלר, הוא לא רק חג דתי אלא חג של גבורה יהודית, שבה היהודים נלחמו נגד מדכאיהם, ובעצם ניצחו! לאחר דיונים ארוכים, הבין אייזלר שחגיגת חנוכה תשמש כאירוע מרומם לאסירים היהודים. משום כך, הוא נתן את אישורו שבשתיקה לאירוע הדלקת הנרות בכמה תנאים.

"ראשית", אמר אייזלר, "אתה אחראי לכך שהאירוע לא יתגלה על ידי השומרים. שנית, אף אחד מההנהלה הפנימית של הצריף לא יהיה מעורב בכל מה שקשור לארגון האירוע. שלישית, האירוע צריך להיות לגמרי יוזמה וביצוע משלך." אם זה יעבור בשלום, כך אמר לאבי, ישמח לשמוע איך היה, אך בכל מקרה, אייזלר לא היה בלוק בזמן החגיגה.

אבי וחבריו נכנסו לפעולה. הוא גייס את האסירים היהודים לפתוח קווי אספקה מסדנאות המחנה. אסירים בקומנדו לנגרות בנו חנוכיית עץ; אלה ממחלקת הניקיון "ארגנו" מפה ומגבות נייר. הסנדלרים והחייטים השיגו נרות ושעווה ואילו אלה שבמטבח החביאו אוכל לשימוש בחגיגה: תפוחים, עוגיות ואפילו מעט שוקולד שהשיגו ממקום לא מקום. אחר הצהריים לפני חנוכה החלו האסירים להכין את צריף 29 לאירוע והודיעו כי לאחר רדת הלילה כל האסירים היהודים בבוכנוולד שירצו לחגוג את חנוכה צריכים להתקבץ בחשאי בצריף. לבסוף, האסירים הקימו גם מערכת אזהרה במקרה שאנשי ס"ס יגיעו לאזור. אחד האסירים עמד על המשמר ליד החלון, ואם יראו מישהו מאנשי הצוות הנאצי מגיע לכיוון הצריף, המפעל כולו ייסגר תוך שניות.

אבי תיאר את האירוע במונחים זוהרים. "האולם התמלא עד אפס מקום ואנשים עדיין טיפסו אחד על השני ונכנסו דרך החלון כדי להיכנס." לפני טקס הדלקת הנרות אבי דיבר איתם על תולדות החג ומשמעותו. כמו שהיהודים שהיו עבדים

במצרים הרגישו חסרי תקווה ורק מיעוט החזיק מעמד, כך היהודים במחנה צריכים להחשיב את עצמם כמיעוט כזה ולדעת שהם יחזיקו מעמד בבוכנוולד. "זו מטרת החנוכה והאורות הללו", סיכם. "תקווה באפלה המעניקה לנו אומץ וכוח לשרוד את הגזירה הרעה."

כשהאסירים בצריף המתפקע בהו באורות המהבהבים בחנוכייה המאולתרת, חלקם עם דמעות בעיניים, פניו של אייזלר הופיעו פתאום בפתח. זקן הבלוק הביט סביבו בחדר, ראה את פניהם של האסירים, את האוכל, את החנוכייה ואז הוא נעלם שוב. לרגע כולם בחדר חלמו שהם חופשיים. על מה חשב אבי כשהסתכל סביב בהתכנסות הקבוצה בצריף 29? האם הוא יכול היה לדמיין כי גם חמש שנים לאחר מכן הוא יהיה עדיין אסיר במחנה נאצי, וידליק בסתר נרות חנוכה במחנה בפולין שעדיין לא היה קיים - מחנה אושוויץ-בונה?

היהודים בצריף המשיכו לאכול את פרוסות התפוח הזעירות שקיבלו כל אחד, מתעודדים לרגעים ספורים להאמין שיום אחד הם שוב יהיו חופשיים. זה היה חג חנוכה בלתי נשכח, שהיה זכור להם שנים לאחר מכן, גם במהלך המלחמה וגם אחריה. אפילו אייזלר העיר לאבי שהוא גדל בבית מתבולל ועד אז ידע על חנוכה רק בשם "פסטיבל האורות", שדמיין שהוא כמו חג המולד. אך מה שראה בבלוק בבוכנוולד השפיע עליו ועל חבריו הקומוניסטים כי הזכיר להם את הסולידריות הקומוניסטית. היה זה חג בלתי נשכח שעודד אותם ברגעי ייאוש לכל ימי חייהם.

"וכך רואים איך נר ותפוח פשוטים יכולים לעשות את ההבדל בין חיים ומוות, פיזיים או רוחניים" אמר לי אבי.
"זה החזיק אותנו, והזכיר לנו שאנחנו בני אדם ויהודים. זה היה אור שהעיר את נשמתנו לרגע בחשכת בוכנוולד." ■

צילום: מימי נוי

שקד פורח

דבר המערכת

אחדים תורמים ידע וחומר למחשבה, אחרים מתייחסים לנושא שעלה בגיליון הקודם (289). תודה לכל מי ששלחו חומר כתוב ותצלומים. כולם מוזמנים להמשיך ולשלוח מחשבות, תמונות, תרומות ידע ועוד גם בהמשך.

חודש טוב!

מערכת חודש בחודשו

ביטאון זה רואה אור בשעה שבה כבר מפציעה קרן אור באפילה ומסתמנת תקווה שאת הגיליון הבא נניח כרגיל בבית הכנסת וכולם יבואו וייקחו אותו משם. בתכנים שנאספו לגיליון זה יש הנוגעים בענייני השעה ויש המזכירים את המועדים שחלפו עלינו לאחרונה (חנוכה, עשרה בטבת) ואת אלה הקרבים ובאים (ט"ו בשבט, חודש אדר וחג הפורים).

קדושת החיים והחלטות קשות

- ישראל שטינמן -

פעמים רבות (וגם בהקשר לקורונה שחווינו לאחרונה) אנו רואים התנגשות דעות ועולמות בין אנשי רפואה לאנשי הלכה. חברנו ישראל שטינמן הוא סמנכ"ל מכון פוע"ה, המוקדש לשילוב בין רפואה להלכה. בגיליון פסח אשתקד סיפר לנו על פעילות המכון בתחום הפוריות וההלכה. כעת הוא מביא בפנינו ריאיון עם ראש מיזם 'קדושת החיים' במכון פוע"ה, אריאל וידר:

כמה מילים על עצמך אריאל וידר (36), מתגורר בירושלים, איש משפחה, הלכה וחינוך. זכיתי למשפחה מיוחדת שנותנת את הכח לכל הפעילות. מלבד מיזם 'קדושת החיים' אני זוכה לעסוק בחינוך ולשמש כרב בית הספר 'חומת שמואל'. העיסוק ב'קדושת החיים' מצריך כוחות נפש רבים וכוחות החיים שנמצאים בבית הספר נותנים כוח ושמחה.

מה מטרת המיזם?

את המיזם הקמנו יחד, אני והרב צבי ארנון (64), רב המושב ניר גלים ואישיות תורנית ידועה ופעילה, במטרה לתת עזרה למשפחות הנדרשות להכריע בשאלות הקשות של חיים ומוות. עולם הרפואה מתפתח בצעדי ענק ונותן מענה כמעט לכל מצב רפואי. ערך האוטונומיה קיבל אף הוא משמעות אדירה וכיום הרופאים לא מקבלים את ההחלטות ללא החולה ומשפחתו. משמעות הדברים היא שכובד ההכרעה בשאלות והדילמות הרבות מונח על כתפי המשפחה.

אחד הפונים למוקד תיאר את המורכבות: "כל חיי אשאר עם ההחלטה שאקבל. אם אגיד לרופאים להמשיך את הטיפול ולהאריך את חייו של אבי, תמיד אזכור שהארכתי את סבלו. ואם אגיד לרופאים להפסיק את הטיפול, תמיד אחשוב שקיצרתי את חייו". אולם כאשר המשפחה פונה לרב שמבין את המציאות הרפואית שהחולה נמצא בה, ונותן פסק הלכה ברור, מה לעשות ומה לא, כובד

ההכרעה יורד מכתפי המשפחה. (וכך אגב, הייתה תחושתו של אותו פונה עליו סיפרתי לאחר שקיבל מענה)

מאין מגיעה ההכשרה שלך בתחום?

מעבר לעולם ההלכתי הרחב, לרבני קדושת החיים נדרשת הבנה בעולם הרפואה, וזאת על מנת להבין את המציאות שבה נמצאים החולים. עם יציאתנו לדרך עברנו השתלמות מקיפה במשך מספר חודשים ובה למדנו והעמקנו בסוגיות ההלכתיות יחד עם הכשרה מקיפה של שעות רבות בתכני רפואה, אתיקה וסיוע בבתי חולים. אין ספק שהקורס הייחודי נתן לנו כלים משמעותיים לעסוק בתחום. זהו הבסיס המרכזי, ומשם אנחנו ממשיכים ללמוד כל יום ממש בעזרת צוות הרופאים שמלווה אותנו.

"כל חיי אשאר עם ההחלטה שאקבל, אם אגיד לרופאים להמשיך את הטיפול ולהאריך את חייו של אבי, תמיד אזכור שהארכתי את סבלו. ואם אגיד לרופאים להפסיק את הטיפול, תמיד אחשוב שקיצרתי את חייו".

איך פועל המיזם כשמגיעה לפתחו שאלה לא מוכרת?

כל שאלה עומדת בפני עצמה. אנו נדרשים לניתוח מלא של המציאות הספציפית של החולה שעליו נשאלת השאלה. בשלב ראשון אנו שומעים את המשפחה ואת הדילמה ואוספים את הנתונים הרפואיים, בעיקר - מסמכים רפואיים ושיחות עם רופא מטפל. לאחר שהנתונים בידינו ולעיתים גם תוך כדי, אנו פונים להתייעצות לרופאים הנמצאים בצוות התומך של קדושת החיים. זכינו לחבורת רופאים מדהימה שנותנת לנו כתף בהבנת המקרים. אנו לומדים את המקרה מבחינה רפואית ורק אחר כך ניגשים למלאכת הפסיקה, שגם היא נעשית בצורה זהירה ושקולה. לפי הצורך אנו מקיימים התייעצויות שוטפות עם אנשי רפואה והלכה מהשורה הראשונה: הרב פרופסור אברהם שטיינברג, הרב פרופסור יגאל שפרן והרב ד"ר מרדכי הלפרין.

תוכל לתת לנו דוגמה?

אחת השאלות שחוזרות על עצמן היא שאלת ההנשמה, האם חולה, שמצבו

מתדרדר, יש להנשים אותו על ידי ביצוע אינטובציה [הכנסת צינור תוך קני]. השאלה קשה מכיוון שאדם המתדרדר למצב כזה לא יוכל לשרוד ללא מכונת הנשמה. יחד עם זאת ישנם מצבים שבהם פעולה זו לא תציל את האדם אלא תאריך את תהליך מותו ולעיתים אף את סבלו. אין ספק שהמצבים הכי מורכבים הם אלו שבהם אין לרופאים תמונה ברורה על המציאות בה נמצא החולה ועל היכולת שלו לשרוד. אני רוצה לסייג את דברי ולומר שיש הבדל בין אדם שבאופן פתאומי עובר אירוע ויש לעשות הכל על מנת להצילו, לבין אדם חולה שסובל ממחלות רקע וניתן לצפות את המשך ההתדרדרות.

איך מקבלים הרופאים את הפעילות שלכם? ברוב מוחלט של המקרים אנו נתקלים בתגובות חיוביות

מאוד. לפני זמן מה עמדתי בקשר עם רופא מאחד המרכזים הגריאטריים החשובים בארץ. בסיום הטיפול במקרה שהיה מורכב ביותר שאל אותי הרופא האם יש אפשרות להעביר את המספר

צילום: מימי נוי

של המוקד שלנו הלאה? לדבריי אנשים רבים פשוט אובדי עצות ואין מי שייסיע להם. אנחנו פה למי שרוצה את זה. גם הרופאים רוצים שמשפחה שנדרשת להכריע בשאלות הקשות תהיה שלמה עם ההחלטה וכשהם מבינים שאנו נותנים תשובה בצורה זהירה ושקולה הם מעריכים זאת ומשתפים פעולה. אני מתפעל בכל פעם מרופא שנותן לי את המספר הפרטי שלו ואומר: 'בשמחה תתקשר על כל שאלה נוספת'. לעיתים יש תגובות ראשוניות חשדניות שבד"כ מתפוגגות.

מה החזון שלכם?

שלא יצטרכו אותנו, ובלע המוות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים. אבל עד אז... אנחנו פשוט רוצים לעזור למי שזקוק לנו, להיות שם איתו ובשבילו. הליווי הוא לא רק הלכתי אלא נפשי ורוחני לא פחות. אנו שואפים לחיבורים ושיתופי פעולה עם צוותי רפואה, אחיות, עובדים

פרידה מאבי

פני חודשים ספורים נפרדנו מחברנו
הוותיק לוי (ליפו) שטרן. דברים
לזכרו שאמר בנו, אלוף (מיל).

וח"כ אלעזר שטרן

ברכת הבנים

הוריה של דורית (רעייתי) גרו כ-250 מטר מבית הורי, אותה שכונה, דרום גבעתיים-רמת גן. ידענו עליהם אבל לא הכרנו. עד שאחיה אילן, שהיה לוחם שלי בצנחנים, נהרג. שבועיים לאחר מכן הורי הזמינו אותם לארוחת ליל שבת כפי שהיו רגילים להזמין משפחות רבות בנסיבות מגוונות ושונות. עמדנו ליד השולחן וניגשתי לאבי כדי שיברך אותי ב"ברכת הבנים" כפי שהיה נהוג בביתנו כל השנים. אבי הרים את הראש, הבחין בשלמה אבא של דורית שאיבד בן שבועיים קודם לכן, הוריד את ראשו וניגש לקדש על היין מבלי שבירך אותי... מאז ועד יום מותו אבי לא בירך אותי בלילות שבת בברכת הבנים. אני הבנתי ולא דיברתי על כך. שנים מאוחר יותר הבנתי שגם דורית הבינה. שמרנו את הסיפור עד שדורית סיפרה זאת כחלק מההספד שנשאה בלווית אבי המצומצמת.

"ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן"

אבא שלי נולד בשנת 1923 בדרום צ'כוסלובקיה למשפחה שמנתה 11 ילדים. רוב משפחתו הושמדה בשואה. את השואה התחיל אבי בגטאות ומשם גויס לפעולות עבודה של הצבא ההונגרי, שם הועסקו בפירוק פצצות שזרקו האמריקאים והרוסים ולא התפוצצו, כמובן ללא כל הכשרה מקצועית.

בפלוגות העבודה האלו היו יהודים ואסירים שנשפטו לשנים. אלה ששרדו, אם היית אסיר- בתמורה לעבודתך, שוחררת, אם היית יהודי- נמסרת להמשך טיפול אצל הגרמנים. כך בדיוק הגיע אבי למאטהאוזן, מהקשים במחנות המוות של הגרמנים, אם לא הקשה מכולם. ההגעה לשם הייתה בשלהי המלחמה וכדי לחסוך בתחמושת ריכזו אותם בצפיפות ומטוסים גרמניים הפציצו אותם. בודדים שרדו. אבי שרד בין ערמות של גוויות, איברים וגוססים, כולם באותה הערמה. את 17 אלף הניצולים הוליכו הגרמנים בצעדת מוות למחנה גונסקירכן. את הנאמר במגילת איכה "ידי נשים רחמניות בשלו ילדיהן" לא הבנתי, או לא רציתי להבין, עד שאבי סיפר לי שבאותה צעדה ראה חבר עוצר ליד אחיו הגוסס, אבי ניסה להמריצו שיתקדם כיוון שאם

ימשיך לעמוד הגרמנים ירו בו. אותו חבר ענה "אני רוצה שאחי ימות שלם". הבנתי אז, כן, תופעות של אכילת בשר אדם הייתה גם שם. בגונסקירכן, לשם הגיעו שלדי אדם, אבי הגיע במשקל של 45 ק"ג, השכיבו אותם על גוויות, כיוון שהאדמה הייתה בוצית ומי ששכב על הבוץ שקע ולא קם יותר.

טרם העלייה לארץ נשלח אבי על ידי גורמים ציוניים לעבור הכשרה בצבא הצ'כי על מנת להיות לוחם בצה"ל המוקם. בצבא הצ'כי גילו את כישוריו של אבי וביקשו ממנו להישאר ולהתקדם אבל אבי הסביר להם שהוא עולה למדינת ישראל.

ההיכרות

שואלים אותי "איך הוריך הכירו?" אבי

"מי היה מאמין לראות
את בניין כנסת ישראל.
מהמקום ממנו באתי
להגיע לכאן, לראות
את משכן הכנסת של
מדינת ישראל ועוד
במעמד שכזה. אתם לא
תבינו זאת."

לוי (ליפו) שטרן

היה מהנדס בניין ובאחד מהאתרים הציע לו אחד מחבריו לעבודה לחלוק כריך. אבי הודה לו ובנימוס הסביר לו שלא יאכל זאת כיוון שאינו יודע אם הכריך כשר או לא. אותו חבר לעבודה אמר לאבי, "אם ככה, יש לי מישהי בשבילך".

יושר ואמינות

כשהתקשר הרמטכ"ל אביב כוכבי לנחם אותי, סיפרתי לו שכשכתבנו את רוח צה"ל חשבתי שבמקום ערך ה"אמינות" צריך להיות "יושר". "אמינות", חשבתי, זה ביחסים בין אחד לשני, סוג של נהלי

דיווח. "יושר", זה אדם מול עצמו, יושר מכיל בתוכו "אמינות". הפרופסורים שהיו שותפים לכתובת רוח צה"ל הסבירו לי ש"יושר" זה דבר נשגב מכדי שיהיה אפשר לדרוש אותו מכל אדם. נשארנו עם "אמינות" ברוח צה"ל. אבי היה ישר.

אבי עבד כל חייו כמהנדס בניין בחברת משה"ב (כן יש אנשים שעובדים כל חייהם באותו מקום). חלק מהתקופה ניהל את הפרויקטים הגדולים של החברה בירושלים. שכנים, בעיקר בני נוער וסטודנטים, היו מתקשרים מידי ערב לבקש להצטרף לאבי בנסיעתו לירושלים. לעיתים גם אני הצטרפתי אליו, הייתי אז חצי ירושלמי. "ההסעה" הייתה יוצאת ברבע לשבע. אבי היה יורד לרכב 10 דקות קודם לכן, מנקה את השמשות ומחמם את המנוע (מעלה טורים גם כשכבר היו מכוניות שלא היה צריך לחמם טרם הנסיעה).

ברבע לשבע, על השנייה, אבא שחרר קלאץ' ונסע. מי שאיחר אפילו ב-10 שניות ידע שהוא מפספס. גם אני יכולתי להיות ביניהם. אבי לא המתין. עד 06:45 זה הזמן שלו. מ-06:45, אבל בדיוק, זה זמן של משה"ב, לא שלו, ולכן הוא לא יכול ליתו לאחרים.

תנו לנו את הכלים להיות ראויים לבניין הזה את הדרך לירושלים, להשבעה הראשונה שלי כחבר כנסת, העברנו בשקט וברוגע, אמי לידי ואבי ליד דורית מאחורה. אך עם פניית הרכב לרחוב בו משכן הכנסת שוכן דורית מספרת כי חשה את הצמרמורת שאחזה בגופו של אבי. בקולו הרועד אמר "מי היה מאמין לראות את בניין כנסת ישראל. מהמקום ממנו באתי להגיע לכאן, לראות את משכן הכנסת של מדינת ישראל ועוד במעמד שכזה. אתם לא תבינו זאת."

כשהתקשר אלי יושב ראש הכנסת, יריב לוין, לנחם אותי וסיפרתי לו את הסיפור, הוא ביקש ממני שאומר זאת גם על דוכן הכנסת "שיירשם בפרוטוקול". הבטחתי שאומר זאת. האם זה יעזור לנו חברי הכנסת להבין מהי באמת כנסת ישראל? מה המשמעות שלה? עבורנו, עבור העם היושב בציון ובתפוצות, מהי המשמעות שלה לגבי דורות של חולמים ולוחמים?

לצער, האתגר הולך ונהיה קשה אבל לאור מורשתם של הורינו אין לנו זכות להתייאש.

לוי יהי.

נוח בשלום אבא, עבדת בשביל זה קשה. אנחנו נמשיך את דרכך הערכית שהורשת לנו. ■

אירוע חתנים

בתחילת חודש חשוון נערך האירוע המסורתי לכבוד חתני תורה, בראשית וכל הנערים. הפעם, מתוקף הנסיבות, נערך האירוע בזום (וביום חול כמוכן), אבל האווירה הייתה לא פחות חגיגית, בין השאר הודות למשלוח הקיגל, החמוצים והסיידר שהגיע לכל חברי הקהילה, כשעל הפרוייקט מנצחות אראלה נאור ואורית ברנט. את הערב עצמו הנחה בנועם גידי פרישטיק, שהזכיר את תרומתם הגדולה של רבים מבני הקהילה למנייני הקורונה השונים הן בתקופת החגים והן בימות החול. הרב וסרמן, רב הקהילה, פתח בדברים על אופיו וחשיבותו של מוסד הקהילה בימים עברו ובימינו אנו. לאחר מכן הביעה הקהילה את הוקרתה לשתי דמויות שתורמו לה רבות במשך השנים: ר' שלמה פרידמן, מבוני הקהילה ובניין בית הכנסת ומראשי המתמידים לתפילות ולשיעורים כל השנים; ואלדן מידן, שגדל בקהילה, שימש שנים רבות כחבר מועצה ומתוכנן 4 שנים כמזכיר ו-4 כיושב ראש. את האירוע חתם הרב יחיאל וסרמן, ראש המרכז לשירותים רוחניים בתפוצות בהסתדרות הציונית העולמית, שהיה חבר בקהילה עד לא מזמן. יחיאל, העומד להתמנות כיו"ר המזרחי העולמי, דיבר על מוסד הקהילה בתפוצות ועל השפעת הקורונה על קהילות יהודיות שונות, לטוב ואף למוטב. יישר כוח לכל המארגנים!

חתן תורה	חתן בראשית	חתן כל הנערים	
מנחם הרצוג 22+30	משולם שוירמן	רוני עובד	יונתן טוכפלד
מנחם מוקדם גבורת מרדכי	קובי בן ארי	ד"ר דניאל וורשבסקי	
מנחם טבנקין 11	הרב אלימלך למדן	ד"ר שמעון באומל	
מנחם "גגאילנה" (משפ' נטוביץ')	עו"ד יצחק נטוביץ	דורי עזרא	מוקי גרינבוים

צילום: גידי פרישטיק

שלמה רוזנטלר מגיש מתנת הוקרה לר' שלמה פרידמן

קידוש החתנים הווירטואלי עורר תגובות נרגשות שהגיעו למשתתפים בארגונו. אחת מהן מובאת כאן, כלשונו (בהסכמת הכותב, כמוכן):

אראלה שלום,

אמנם אנחנו לא מכירים אישית, אבל כל כך התרגשתי הערב בזכותך שהחלטתי לכתוב לך. רחל גיא התקשרה אלי הבוקר לומר לי שהקיגל שלי משבת החתנים מחכה אצלה. עכשיו, אחרי שקיבלתי את השקית ואחרי שסיפרה לי שאת עומדת מאחורי היוזמה - יש לי צורך לשתיף אותך בהתרגשות שגרמת לי.

אני לא מגיע ממשפחה דתית במובן הרגיל. לא למדתי בבתי ספר דתיים וכל מה שאני יודע למדתי מאבא ז"ל. שנים שאני מגיע יותר לבית הכנסת, שנים שאני מגיע פחות, לא בדיוק "התלמיד המצטיין" אצל הקב"ה. אבל, אני מנסה בדרכי לשמור על קשר ולהיות חלק מקהילת גבורת מרדכי. היוזמה שלך ומשלוח המנות הזה הם עבורי הרבה יותר מאשר תחליף לשבת חתנים. זו אמירה שלא רק הקהילה חשובה לי אלא אני חשוב לקהילה. קשה לי להעביר את ההרגשה בכתובים, אני מקווה שהצלחתי להסביר את ההתרגשות.

המון תודה לך ולכל השותפים לדבר העבירה, על תשומת הלב לפרטים הקטנים - הסרט על הסכר"ם וכל השאר, ובעיקר על האמירה החמה והמרגשת. ועכשיו, נאה דורש ונאה מקיים - הריני מזמין את זוגתי לשולחן לאכול מנת קיגל עם סיידר תפוחים לכבודם של חתן תורה וחתן בראשית, ולכבודה של אשת החיל של הקהילה.

**בברכה,
אריק שורץ.**

צילום: פרטי

חלוקת המעדנים לקידוש

ויקיפדיה

הרב אברהם יצחק הכהן קוק

חזון ומציאות

ויקיפדיה

הרב יעקב מאיר

מאה שנה לרבנות הראשית: אדר, תרפ"א - תשפ"א

דבר הראי"ה, ולא ביטא את כל תכניתו. למרות זאת, כשהוקמה הרבנות הראשית פרסם את השורות הבאות:

"הכח הרבני הראשי שבארץ יהיה המרכז הדתי-הרוחני העליון של כל העולם היהודי, אליו יפנו ועם דעתו יתחשבו בכל דבר דת ודין. יבוא יום והעם לא יקבל שום ספר דתי אשר לא תבוא עליו הסכמת משרד הרבנות הראשית שבארץ-ישראל."

קשיים רבים עמדו בפני הרבנות הראשית בהגשמת החזון. ממשלת המנדט חזרה בה מהבטחותיה וקיצצה בסמכויותיה. הנהגת היישוב החילונית לא ראתה בעין יפה את מעורבותה מעבר לענייני דת והלכה. העדה החרדית ו"אגודת ישראל" דרשו בית דין ושחיטה נפרדת בירושלים. הנציב העליון אישר להן זאת בהתאם למדיניות הבריטים, שלא להתערב מדי בעניינים הפנימיים של העדות השונות. התנגדותן המוחלטת להתדיין בבתי הדין שפעלו מכוח סמכותה של הרבנות הראשית פגעה באחדות המחנה הדתי והורידה מקרנה של הרבנות הראשית. למרות הקשיים הרבים, מבית ומחוץ, פעל הרב קוק כרב ראשי ללא ליאות בארגונה ובביסוסה של הרבנות הראשית, וגם הקשיים לא מנעו ממנו להמשיך ולטוות את החזון. כאז כן היום. המאבק של גורמים חילוניים מחד וחרדיים מאידך, ולאחרונה גם גורמים דתיים לאומיים - מחליש את הרבנות הראשית, ופוגע באידיאל התורה המצוי בתשתית הממלכתיות המתחדשת שלנו. טרם זכינו להגשמת חלקים חשובים מתוך החזון של הראי"ה. ביקורת על הרבנות היתה בעבר וגם תהיה, כך הוא טיבו של עולם. אל לה לביקורת להפוך קרדום להרוס בו מוסד יקר וחשוב זה.

שיהוו את הסמכות הרוחנית וההלכתית על העם היהודי בעולם כולו. אמנם הוא מסתייג מהגדרת 'סנהדרין' לבית הדין שהוא מקים, כיון שטרם בשלה השעה. אך מכלל הדברים שכתב ומהתכניות שרקם, עולה שהוא עושה את המקסימום האפשרי באותו שלב כדי להכין את הקרקע לסנהדרין.

הראי"ה דרש עצמאות מוחלטת לרבנות הראשית, ואת ניהולה תכנן לתת בידי אותו גוף גדול של שבעים ואחד. ועידת הייסוד התכנסה ביום ג', י"ד באדר א', תרפ"א, ויוכחים סוערים ליוו אותה. החריף שבהם - דרישות נציגי החילונים למנות נציגים משלהם במועצת הרבנות הראשית, ושהיא לא תתערב בחיי הרוח והחברה, של הפרט והכלל, ביישוב היהודי בארץ. דרישות אלו נדחו בתקיפות על ידי הראי"ה, שראה בכך פגיעה בסמכותה של הרבנות הראשית, האמורה להשפיע על כל תחומי החיים. לעומת הטענה של חלק מהנציגות החילונית, שהם מעוניינים בתחיית היהדות אבל לא באפוטרופוסות היהדות על החיים, השיב הראי"ה:

"היהדות היא האידיאל של האומה כולה. מעולם לא חשבתי ולא עלה על דעתי דבר שלטון הרבנות על כל החלקים החילוניים שלנו. כוונתי לאידיאל של היהדות שהרבנים הם נושאי - שהוא יהיה המשפיע על כל חיינו... אני שואף לאותו היום שבו תתגדל ותתרומם קרן היהדות הרוחנית האידיאלית כמו שהיתה בתקופת הנביאים ואז ממילא ילך כח הקדושה ויתפוס את כל חלקי החיים החילוניים באהבת רעים ובחיבה פנימית טבעית הנובעת מעומק הנשמה הישראלית המשותפת לכל בני ישראל."

בפועל, הגוף שהוקם היה שונה מזה שעליו

- הרב אברהם וסרמן -

וד כשהיה רב בעירה בויסק בליטא, כתב הרב אברהם יצחק הכהן קוק (הראי"ה): "[כשנשוב לארצנו] ראשית חובתנו תהיה לכוון מרכז הדת, וראש לכולם סנהדרין גדולה שממנה תצא תורה והוראה לכל ישראל... וזה הוא דבר נעלה מכל ספק, שגם החופשים בדעות יודו כי צריך לאומה מרכז הדת ובפרט לעמנו שהתורה היא חיי רוחנו". היתה זו הגדרת מטרת-על לתהליך שיבת ציון החדש.

לא ייפלא, אם כן, כי הקמת הרבנות הראשית הייתה אחת המטרות החשובות של הראי"ה. יד-ההשגחה העליונה התגלתה בהזדמנות שנקרתה לפניו זמן קצר לאחר התמנותו לרבה הראשי של ירושלים, כשהממשל הבריטי עצמו רצה בכינונה של רבנות ראשית, כהנהגה דתית מרכזית ליישוב היהודי. לנקודת זמן אחת התרכזו שאיפתו העליונה של הראי"ה והדרישה הממשלתית הבריטית. בנאומו בוועידת ההקמה של הרבנות תיאר הראי"ה את התחייה הלאומית בתור מי שעוסקת בהעלאת גידים ובשר על העצמות היבשות של אומה, ואת הקמת הרבנות בתור "קריאה אל הרוח. קריאה לרוח משפט ליושב על המשפט. קריאה להחיות את הרבנות". כלומר, לפי חזון העצמות היבשות (יחזקאל לז), הרבנות אחראית להשיב את הנשמה לגוף המתרקם! לכן, שאף שתהא זו רבנות לכלל העולם היהודי. לפי הצעתו, ההסתדרות הכללית של הרבנות תמנה שבעים ואחד חברים, בדומה לסנהדרין. בנוסף יהיה ועד מרכזי המתכנס כל שלושה חודשים, ובו עשרים ושלושה רבנים, "כחברי סנהדרין קטנה". ברבנות הראשית צריכים להיות גדולי ישראל החשובים ביותר,

GIVATAYIM RELIGIOUS COUNCIL

המועצה הדתית גבעתיים

בס"ד

19/10/2020

א' חשון תשפ"א

תגובת המועצה"ד על מאמרו של אריק שוורץ

קראתי בעיון את טור הדעה שכתב מר אריק שוורץ ששימש במועצה הדתית בין השאר כחבר וועדת הכשרות. בגדול, התיאור ההיסטורי על המהפכה התעשייתית והמעבר מן הכפר אל העיר אכן מדויק ואחת התוצאות של זה הוא הצורך לפתח מערכי פיקוח על ייצור המזון והכשרות במרחב הציבורי.

עם זאת יורשה לי לחלוק על כמה עובדות שמעלה מר שוורץ ואני מצטט אותו: "ההגמוניה של הרבנות הראשית על הכשרות מקורה באופן אירוני משהו, בחקיקת הכנסת ולא בהלכה עצמה, התורה לא נמסרה למוסד זה או אחר אלא לכולנו"

את המשפט הזה כבר שמענו מגורמים חילוניים מובהקים, הנלחמים במערך הרבנות הראשית לישראל ומנסים לטעון כי כל רב/רבה וכל ארגון - בלי קשר לטיבו ולערכיו - יהיה זכאי לתת "תעודת כשרות". התוצאה של דרישה זו ידועה מראש, ואין צורך להאריך. יפה החליטה מדינת ישראל כי כלל נושאי הדת (כשרות, נישואין, גיור וכדו') ימצאו בידי גוף ממלכתי אחד "הרבנות הראשית לישראל" שרק הוא יכול להאציל מסמכותו לגורמים אחרים (בדצ"ס למיניהם) וזאת כמובן בנוסף לאישור הרבנות הראשית לישראל.

על דבר בית העסק ליבוא וממכר מזון בגבעתיים שבו נתגלו תקלות כשרות חמורות ומשום כך הסירה הרבנות המקומית את תעודת הכשרות, איך בזה דבר וחצי דבר עם מומחיותו של הרב דובדבני בכשרות התעשייתית.

העובדה היא, כי ביקורת פתע של אגף הכשרות ברבנות הראשית לישראל ביקרה במספר בתי עסק בעיר. במקרה "חוות-נעמי" נמצאו גבינות יבוא ללא אישור הרבנות הראשית לישראל שזה מהווה תנאי לקיום תעודת כשרות. בנוסף, נמצא גם מוצר שמצוין עליו "לא כשר"!

הרבנות הראשית בודקת כל מוצר יבוא לגופו, ורק לאחר שווידאה כי אותה כשרות חו"ל אינה מזויפת - וכבר היו דברים מעולם - והיא מחייבת להוסיף למדבקה "ובאישור הרבנות הראשית לישראל". משגיחי הכשרות נדרשים לבדוק זאת. מה שלא היה בחלק מהמוצרים, ולכן אף הם נפסלו.

כשאררגון "צהר" הוזמן לתת את "ההשגחה" על מצרכי החנות, כמובן שהמוצרים במקרים נבדקו בקפדנות ודאגו שלא יימצאו מוצרים שאינם כשרים ועל פניו נראה הכל תקין. מוצרים ללא אישור הרבנות הראשית לישראל - ממילא לא מעניינים את ארגון "צהר" ועל זה נאמר: "ישפוט הציבור ויחליט".

בשולי העניין: למען האמת חששנו שבעקבות ה"בז" הגדול שעשתה העיתונות בסיוע ציבור "אוהבי ישראל" מגבעתיים ומחוצה לה לאחר שהוסרו במקביל שתי כשרויות (פלאפל התאומים וחוות נעמי) שבעקבותיהן יחליטו בתי עסק נוספים לעבור למערך כשרות זול ומקל יותר, אולם המציאות חזקה מכל דבר אחר, מאז המקרה הנ"ל נוספו ב"ה למערך ההשגחה של הרבנות בגבעתיים עוד כ- 10 בתי עסק ויותר שיודעים מהו הדבר האמיתי ומהו החיקוי הלא מוצלח.

בברכה,

יעקב כרמי
ראש המועצה הדתית

מה בעצם הרב רוצה מ'המזרחי'

- יחזקאל פרנקל -

מאפה ברוח ט"ו בשבט

מאפינס בננה

בננות הן פרי מושלם - לא צריך לשטוף לפני שאוכלים, אפשר להקפא ולהכין מהן גלידה או שייקים, וכשהן בשלות מאוד הן מצויינות להכנת מאפינס. במתכון הבא תוכלו להוסיף תוספות לפי טעמכם, ככל שהדמיון מאפשר.

מצרכים

- 1 ביצה
- 100 גרם סוכר (עדיף חום בהיר)
- 1/3 כוס שמן
- כפית תמצית וניל
- קורט מלח
- 2 בננות בשלות, מעוכות
- 1/2 כוסות קמח
- כפית אבקת אפיה
- * תבנית 12 מאפינס.
- * תוספות לבחירה: שוקולד צ'יפס, קוביות תפוחים, אוכמניות מיובשות, אגוזים ועוד.

אופן הכנה

- * מחממים תנור ל-180° ומשמנים את תבנית המאפינס.
- * מערבבים יחד ביצה, סוכר, שמן, וניל ומלח בקערה.
- * מוסיפים את הבננות ומערבבים לתערובת אחידה.
- * מוסיפים לתערובת את התוספת הנבחרת. מערבבים ויוצקים לתבנית.
- * מומלץ לשמור חלק מהתוספת כדי לקשט את המאפינס בתבנית.
- * אופים כ-15 דק' עד להזהבה, המאפינס מוכנים כשבדוקים עם קיסם ויוצאים מעט פירורים לחים.
- * מצננים מעט. מומלץ להגיש את המאפינס חמימים.

בתאבון

אליכם" אולם הרגע המאושר עוד רחוק מאיתנו. לפיכך, שלום לכם וישר כחכם. פתאום הפכו אברהם ויצחק בודדים. וכי סבורים אתם כי קל לעשות כך? נקל לשער כי הנערים נעלבו, האשימו את אברהם ויצחק בפלגנות, בגאווה וכד'. מי שיש לו האומץ לומר "שבו לכם פה עם החמור" בונה מזבח גדול עליו הוא מעלה קרבנות של עלבון ובדידות.

אנו, חברי 'המזרחי', נוקטים בשיטה שנוסחה על ידי אברהם: כדי לבנות את מדינת ישראל צועדים אנו עם כל המפלגות, מפני שאמינים אנו, כי מדינת ישראל היא הדרך המובילה אל הר המוריה, ומפני שברור לנו, כי לבדנו לא תצליח נסיעתנו בדרך זו. האם פירוש של דבר הוא כי מוכנים אנו להרשות לשני הנערים

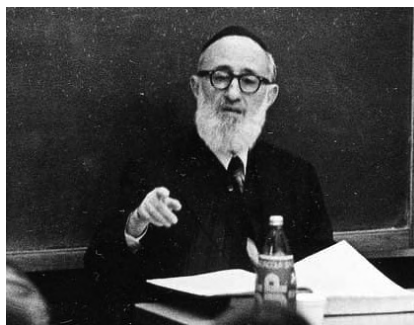
לחלל את קדושת הר המוריה?
לא!

כשהדבר נוגע להר המוריה - להלכות אישות, חינוך, לשמירת שבת, למאכלות אסורות, לרבנות ולהוראה, ל'מיהו יהודי' - מצהירים אנו בגאון למי שיהיו בקואליציה

אתנו: "שבו לכם פה עם החמור - ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה". קדושת הר המוריה חייבת להישמר כדין וכדת; רק אנו, שומרי המסורת, יודעים כיצד לגשת אל הר המוריה, איך להשתחוות להקב"ה, כיצד לבנות את בית המקדש.

אנו משתפים פעולה אתכם בכל המפעלים, אולם אין פשרות בנוגע ל"מקום אשר אמר לו הא-להים", בנוגע למטרה הסופית של נסיעתנו בת האלפיים חזרה לארץ ישראל". דבריו אלו של הרב סולובייצ'יק עזים ונועזים הם עד למאוד ודוקא עקב העמדה השמרנית שהם מציגים. לא קל לעין לקרוא ולא ללב לקבלם, ואף לא נראה שהמציאות "בשטח" מאפשרת את הבקשה לאחדות שבטי ישראל עם קריאה להליכה חלקית תוך השמטת חלק מסויים מן המסע במעלה ההר, בעת הקריבה "אל המקום אשר אמר לו הא-להים".

כולי תקווה שמקבץ זרדים זה שהגשתי למדורת השבט יביא לחשיבה רגישה ואמיצה לסוגייה מהותית זו: האם את כל הדרך "ילכו שניהם יחדיו"? ■

מתוך כאן מורשת

הרב יוסף דב סולובייצ'יק

האם דרכה של הציונות הדתית, דרך של שותפות עם כל חלקי העם, מאפשרת ללא כל סייג גם מעורבות של כל חלקי העם בכל סוגיה, כולל הלכתית?

קשה לומר שכן, וקשה לומר שלא. אודה ששנים רבות לא הכרתי את המאמר הנחבא בספרו של הרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל, 'חמש דרשות', אף שאבי ז"ל היה נוכח בעת מסירת דרשות אלו. ועוד אני מודה, שאיני מבין מאיזו עמדה בא הרב סולובייצ'יק לומר את דבריו לתנועת 'המזרחי': האם כפוסק, כמחנך, כיועץ, כמטיף שמבקש לתקן מצב קלוקל או כחוזר המזהיר מפני הבאות? כיון שאיני יודע, אך המאמר אינו 'קל עיכול', אמרתי לשתף את החברים בדברים

ולו בכדי לעורר שיח או את המודעות. שם, בפרק ח', הרב מדמה את הציבור הדתי לאברהם ההולך אל הר המוריה עם שני נערי, המסמלים עבורו את אחינו החילונים, שבשלב מסויים הוא עתיד לצוותם במילים הנושאות את שם פרק

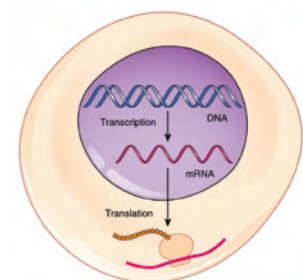
זה במאמרו: "שבו לכם פה עם החמור". אין צורך לומר שכבר כאן אנו חשים אי נוחות: אנו, הדתיים, הם אלו שבבחינת אברהם אבינו, ואילו אחינו, עצמנו ובשרנו בני אותה סגולה ישראל, הם ישמעאל ואליעזר? אך הרב הולך קדימה עם דימוי זה ומסביר ששלב זה מבטא שלב של היפרדות, לזמן מה, לאחר צעידה בצוותא רוב הזמן: "אם אברהם לא רצה כי שני נערי יהיו נוכחים בשעת העקדה, למה לקח אותם בכלל? ומדוע ציוה עליהם להמתין לו וליצחק? אמנם, אברהם לא גרס את שיטת הפרישה [החרדית. י"פ] אולם אחדות מלאה, אחווה, אי-אפשר שתהיה כל עוד שני הנערים לא היו מוכנים להשתחוות להקב"ה על הר המוריה. הלאה אי אפשר לכם ללוות אותנו; תודתי נתונה לכם על חברתכם עד הנה, על עזרתכם ותמיכתכם, אולם מכאן ואילך אין אנו עוד שותפים, מרגע זה הסיסמא שלי היא פרישה: "שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה"...

אמנם, אני מאמין, כי יבוא יום ואתם תבינו אותי לגמרי וכולנו נהיה אגודה אחת, "ונשובה

אותם משם בדיק בתזמון הנכון. וגם הנוגדנים של מערכת החיסון הם חלבונים. לחלבונים יש מבנה תלת מימדי מגוון: מאורך, קצר, עם שקעים, עם עמודים, עם חורים באמצע... כל אחד בהתאם לתפקיד המיוחד של אותה מולקולת חלבון. גם לוורוס הקורונה יש מולקולות של חלבון מיוחד לו (חלבון ה"ספייק" - ה"שפיץ") שמשוּבצות במעטפת שלו ומאפשרות לו לפלוש לתוך התאים שלנו, באמצעות התקשרות לחלבונים שלנו שנמצאים במעטפת התא המותקף.

דנ"א (DNA) - "ארון הקודש" של הגוף
ועכשיו יש צורך ב"זום אאוט" כדי להבין עוד על המולקולות המופלאות שתיארנו. הרקמות שלנו מורכבות ממבנים הנקראים תאים. התאים בגוף, כמו החלבונים, מבצעים מגוון עצום של תפקידים. הם מתחלקים, מייצרים חומרים שהגוף צריך, בונים רקמות של שריר או עצם או מוח. חלקם מאחסנים מידע וזיכרונות ומשתמשים באותות חשמל כדי להפעיל שרירים ובלוטות. וחלקם - תאי מערכת החיסון - מסתובבים בכל מקום ובולעים חיידקים, וירוסים וגופים זרים כדי להשמידם. במרכז כל תא נמצא הגרעין, קודש הקודשים ובו "ארון הקודש", הדנ"א, שבו כל המידע התורשתי השמור מכל משמר, שלא יוצא משם לעולם. בהיקף התא יש מעטפת דקה של שומן שבה משוּבצות מולקולות חלבון שיכולות לעבור אינטרקציות עם העולם החיצוני ולהשפיע על מה שתא עושה. גוף התא הוא סביבה מימית הנקראת ציטופלזמה, שמכילה גופיפים שונים, שחלקם אחראים על ייצור החלבונים לפי תכתיבי הדנ"א.

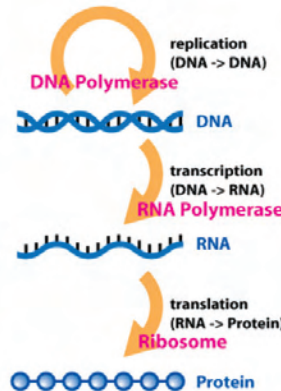
תא בשעת יצירת חלבון
courses.lumenlearning.com

נראה מסובך? אז הנה ההפתעה. מתברר שכל עשרות-אלפי סוגי החלבון עם

עשרות-אלפי הצורות התלת-מימדיות מורכבות משרשראות ארוכות מאד של מולקולות של 20 חומרים בלבד. חומרים אלה, אבני הבניין של החלבונים, נקראים החומצות האמיניות. סדר המולקולות של אותן 20 חומצות אמיניות במולקולת החלבון קובע את תכונות אותה מולקולה. ואין שום מקריות בהרכב או במגוון החלבונים. הסידור המדויק של החומצות

סכמה של יצירת חלבון
courses.lumenlearning.com

האמיניות בתוך החלבון נקבע על פי המידע הגנטי שב-דנ"א.

רנ"א שליח, מי אתה ומה אתה עושה לדנ"א שלי?

הדנ"א, בדומה לחלבון, הוא שרשרת ארוכה המורכבת ממולקולות של 4 חומרים שונים, הנקראים "נוקליאוטידים". נוהגים לסמן את המולקולות האלה בדנ"א על ידי 4 אותיות: A, G, T, C. את החומצות האמיניות נוהג לסמן באמצעות 20 אותיות. נוצרת כאן תופעה המזכירה "שפה". כל שלישיית "אותיות" של דנ"א נקראת "קודון", שהוא כעין מילה המייצגת חומצה אמינית אחת. באמצעות "מילון" מתאים ניתן לתרגם את המידע בשרשרת של דנ"א לרצף חומצות אמיניות בשרשרת של חלבון.

ואם הדנ"א יושב בגרעין, והחלבונים נוצאים בציטופלזמה, צריך להיות חומר שמביא מידע מהגרעין אל הציטופלזמה ומכתיב את ייצור החלבון. חומר כזה התגלה ב-1961 והוא נקרא mRNA (messenger RNA) - רנ"א שליח. איך הוא עובד? אמרנו שבדנ"א יש שרשרת של 4 חומרים המסומנים באותיות A, G, T, C. מתברר שאבני הבניין האלה חובבות זוגיות. כלומר, גם כשהן מחוברות זו לזו בשרשרת, זנב לראש, הן יודעות "להושיט

ידיים" ולהתחבר (בקשר חלש יותר) לאותן אבני בניין לפי חוקיות זוגית. ל-G יש משיכה ל-C ו-A אוהב להיצמד ל-T. בעזרת העיקרון הזה משכפל הדנ"א את עצמו בהתחלקות של תא, למשל: גדיל הדנ"א העומד להשתכפל נפרש, ולאורכו מתחברות האותיות המשלימות, כל אחת לבת הזוג המועדפת עליה. האותיות המשלימות מתחברות זו לזו, זנב לראש, ויחד יוצרות שרשרת דנ"א משלימה, מעין תמונת מראה של גדיל הדנ"א המקורי. אחרי שהגדיל המשלים מוכן, שני הגדילים (שמחוברים ביחד במבנה של הליקס כפול שהתגלה ב-1949 על ידי ווטסון וקריק) נפרדים. הגדיל המשלים שוב מביא לידי יצירה של גדיל דנ"א שמשלים אותו והוא זהה לדנ"א המקורי. באותו אופן עובד גם הרנ"א השליח. רנ"א הוא חומר מאד מאד דומה לדנ"א. גם הוא שרשרת המורכבת מארבעה חומרים שמוסמנים באותיות (GACU). כשהתא "רוצה" לייצר חלבון (ראו איור מימין) הוא חושף איזור קטן בדנ"א שבו נמצא הקוד להכנת אותו חלבון. אותיות הרנ"א המסתובבות להן חופשי בגרעין מתארגנות בשרשרת לפי סדר האותיות בדנ"א, לפי חוקי הזוגיות, בתהליך שנקרא שיכתוב. שרשרת הרנ"א יוצאת מהגרעין דרך נקוביות מיוחדות במעטפת הגרעין לתוך הציטופלזמה. בציטופלזמה יש כמה מליני גופיפים מיוחדים הנקראים ריבוזומים (שגם הם מורכבים מרנ"א, אבל במבנה מיוחד, לא בשרשרת כמו הרנ"א השליח). הריבוזום מתחבר לקצה אחד של הרנ"א השליח וקורא את שלישיית האותיות הראשונה. באיזור אחר שלו שם הריבוזום את החומצה האמינית המתאימה לאותיות האלה. אחרי כן הוא קורא את שלישיית האותיות הבאה. הוא מחבר חומצה אמינית מתאימה לחומצה הראשונה וכך הלאה עד שהוא גומר לתרגם את כל שרשרת הרנ"א השליח. כשהוא מגיע לקצה השרשרת התהליך מסתיים, הרנ"א השליח מפורק בתוך הציטופלזמה לאבני הבניין החופשיות שלו והחלבון עובר למקום אחר לעשות את תפקידו.

נו, א-קיצר, מה עם החיסון?

איך עובד החיסון המבוסס על רנ"א שליח המופץ כרגע בעולם? וירוס הקורונה, הידוע לשמצה, מורכב משרשרת של רנ"א (שמכיל את המידע הגנטי שלו, בדומה לדנ"א שלנו) עטוף בתוך מעטפת שומנית שמשוּבצות בה מולקולות של חלבונים. הוירוס לא יודע לייצר חלבונים בעצמו, כי ככה זה אצל וירוסים. הוא פולש לתוך תא שלנו

מסכת גיטין

האם יש עילה לחייב את ר' גרשום לגרש את אשתו ללא כתובה?

אמנם עדיין לא הגענו לפורום, אבל כבר רואים את חודש אדר מעבר לפינה. ומכיוון שכך, ומכיוון שעם ריבוי הסגרים מתמודדים רבים עם הצרות שגוררת הישיבה בבית בחברת המקרר, שלחה לנו חברתנו עדינה דורי בדיחה תלמודית, פרי עטה.

- עדינה דורי -

מעשה בר' גרשום הגרשוני, שהדיר עצמו מאשתו עד שתתרחצה לו, ותמנע עצמה מן הזוללות והסביאה. נצטערה אשתו צער רב.

ונחלקו חכמים:

בית שמאי אומרים - פטור, ובית הלל - חייב. אמר ר' אלעזר: אפילו הוא אומר מפי השמועה והן אומרים - כך הוא בעינינו - חייב. דאינה מורדת.

במאי דברים אמורים? בעוגת שוקולד עם קצפת. וחסידי מחמירים.

שאלו לר' אלעזר 'עוגת שוקולד אתה אומר? - עוגה אחרת מנין לי?

עוגת קצפת אתה אומר? - וקרחת מנין? עוגה לחוד וקצפת לחוד - מותר? והתירו חכמים.

אלא כפי שמצינו: אמר רב שמואל אמר רב - מצא בה מום - פסלה.

ובית הלל אומרים: אפילו הקדיחה תבשילו. ולא תימא.

ר' צפניה בן החידוד אומר: במשל עסקינן. עוגת שוקולד עם קצפת, מאי טעמא? שוקולד! - אין לי אלא אשתו, שנמשלה אשתו ללחמו של אדם, קל וחומר - כינה אותה הכתוב "עוגה", בשל חיבובה - דנמצאה ראויה לו.

ושוקולד מנין? סימן דאהבה ורעות נוהגין זה בזה - כדאמר החכם: "אל תראוני שאני שחרחרת..." ודי לחכימא.

ואין קצפת אלא קצפו של אדם, ואין דנים אדם בשעת כעסו.

הא קא משמע לן? מהיום אמור: כל המונע אשתו לוקה בשלוש (ור' יוסי אומר: לוקה בארבעה).

יצאה בת קול ואמרה: הלכה כרבי יוסי. ולא קיבלוה חכמים. נשתבשה דעתו של ר' גרשום, והיה הולך ומזעק בקול גדול, עד שרחמוהו מן השמים ונתאלמנה אשתו. והתירו הצרות.

מעתה אמור: "לעולם ימנע אדם עצמו מן הצרות ואל ימנע אשתו מצרות הגיזרה".

שבולעים את הרנ"א של החיסון שהוזרק. הריבזומים שלהם מייצרים באופן אוטומטי את חלבון הספייק. מובן שהחלבון הזה לגמרי אינו מזיק כשלעצמו מכיוון שכל שאר המרכיבים של הוירוס חסרים. התא החכם מתעשת ומזהה שמדובר בחלבון זר ולוקח אותו לתחנת המשטרה, ארוז, עם מכתב תלונה. בתחנת המשטרה נמצאים תאים טובים של מערכת החיסון שמטפלים בתלונה, ויוצרים תאים של נוגדנים ותאים שיוודעים לתקוף ולנטרל את החלבון ואת מה שמחובר אליו (הוירוס הרשע) ביעילות בפעם הבאה שיפגשו אותו באמת. חשוב להבין: הרנ"א שליח של החיסון הוא חומר שמתפרק זמן קצר אחרי שהריבזום משתמש בו והוא לא מגיע לגרעין התא בכלל. החלבון שנוצר אינו מזיק כי הוא בעצם רק "אצבע" של הוירוס. ומערכת החיסון מתחמשת בכלים אפקטיביים נגד הוירוס האמיתי. בניסויים קליניים ב-43,000 נבדקים התברר שמתוך אלה שקיבלו את החיסון (מחצית המשתתפים בניסוי), חלו רק 8 אנשים בקורונה, ואילו במחצית שקיבלו חומר לא פעיל (פלצבו) היו 162 חולים בקורונה עם סימפטומים של מחלה. בעקבות ניסוי זה מערכות הבריאות בארה"ב ואח"כ בארץ אישרו את החיסון לשימוש בקבוצות סיכון בציבור, דהיינו, דיירי בתי אבות, עובדי מערכת הבריאות ובני 65 ומעלה.

הייתה לי הזכות להיות בין ראשוני המתחסנים, בהיותי עובד בריאות. וידאתי שגם הוריי והורי אשתי יתחסנו במהירות וחשתי הכרת תודה עצומה לחוקרים ולרופאים על הישגם המרשים בניצול פלאי הבריאה ליצירת החיסון. ברוך שנתן מחכמתו לבשר ודם!

ד"ר מקס סקסטין הוא מומחה לשיקום הפה, יו"ר לשעבר של האיגוד לשיקום הפה ומנהל רפואי של מרפאת מכבידנט ברעננה ■

ומשחרר את הרנ"א שלו לציטופלזמה. הריבזומים שלנו מתגייסים ובאופן עיוור מייצרים את מרכיבי הוירוס החדשים לפי הרנ"א של הוירוס. תרגיל נבזי לכל הדעות! מערכת החיסון בנויה מתאים ומחלבונים שיוודעים להרוס ולנטרל גורמים פתולוגיים הפולשים לגוף. יש המון זרועות פעולה בהגנה זו. אחת החשובות היא היכולת לזהות חלבונים זרים ולתקוף אותם.

צילום: סלפי, אראלה נאור

אראלה מתחסנת

מתברר שלמרות שיש בגופנו מאות-אלפי חלבונים, מערכת החיסון שלנו יודעת לזהות כל אחד ואחד מהם ולדעת שהוא שייך לנו ולא לאויב. זו יכולת מופלאה ביותר. מתוך כל המרכיבים של הוירוס, מערכת החיסון יודעת הכי טוב לזהות ולתקוף דווקא את החלבון שעל פני המעטפת - חלבון ה"ספייק" - השפיץ. תקיפה של חלבון זה תנטרל את יכולתו של הוירוס לחדור לתאים שלנו.

תוך ימים מזיהוי וירוס הקורונה הצליחה קהילת החוקרים לפענח באופן מדויק את ההרכב הגנטי והחלבוני של הוירוס. טכנולוגיות מתקדמות אחרות איפשרו ליצור במעבדה רנ"א שליח שיכול לגרום לריבזומים שלנו לייצר את חלבון הספייק של הקורונה. בעת מתן החיסון, מזריקים את הרנ"א השליח הזה לשריר. בתוך השריר יש תאים מיוחדים של מערכת החיסון

בין כסה לעשור - ספר יונה

במהלך עשרת ימי תשובה מסרה ד"ר נועה אומן (לבית נאור) שיעור על ספר יונה. השיעור, שהתקיים בזום, סקר את הספר כולו והתמקד ברעיון התשובה. ראינו כיצד יונה בן אמיטי, הדבק באמת, כפי שמרמז שמו, מסרב לשליחות לפי שמכיר את דרכיו של ה' במידת הרחמים. הוא משמיט מי"ג המידות שהוא מזכיר את מידת הדין והקב"ה מעביר אותו מסע (בעזרת הקיקיון, רוח הקדים והתולעת) להבנת הנהגתו בעולם.

שנזכה תמיד לראות את מעלת חברנו בעין טובה, בדרך של מידת הרחמים.

גבורה יהודית בזמן הזה

בנר שישי של חנוכה קיימנו אירוע באמצעות הזום בנושא "גבורה יהודית בזמן הזה". חה"כ האלוף (במיל') אלעזר שטרן ניתח מה היא גבורה יהודית בעידן הנוכחי. אלעזר בן הקהילה הינו בנו של ליפו (לוי) שטרן ז"ל ממנו נפרדנו לפני כחודשיים ובנה של שרה ז"ל, שני בני הזוג, ניצולי שואה, היו מעמודי התווך של הקהילה וכאן גידלו את האחים אלעזר, ציפי ובתיה. אלעזר היה בעברו הצבאי מג"ד ומח"ט בצנחנים, קצין

מאחורי שירי החנוכה

עם סיום חג החנוכה נערך בזום אירוע מרנין בהנחייתו של חברנו פרדי ברק. פרדי הנעים לנו בשירתו ובנגינתו במבחר שירי חנוכה וחג וסיפר על ההיסטוריה שלהם והמשמעות החבויות המלוות אותן. פרדי ברק בונה ומנחה אירועי תרבות, טקסים ואירועים, שירה בציבור וערבי "חיים שכאלה".

קדושת החיים והחלטות קשות/

המשך מעמ' 4 >>

סוציאליים. שהצוותים המקצועיים שרואים את הקושי הגדול שהמשפחות נמצאות בו יציעו להם לפנות אלינו. שהרופאים יכירו ויידעו שהתורה נותנת את המענה גם בשאלות הקשות הללו. וכמובן שהרבנים יכירו ויעסקו יותר בסוגיות הללו שבאופן טבעי פחות נוח לנו איתן.

מי מממן את הפעילות המיוחדת הזאת?

בשלב זה רק תרומות, כל תרומה תתקבל בברכה - בשמחה ניתן לפנות אלי. [קדושת החיים מתקצב באופן עצמאי ואינו חלק מהתקציב השוטף של מכון פוע"ה]

היכן ומתי ניתן למצוא אתכם?

24 שעות ביממה; רק בשבת המוקד סגור. מספר הטלפון של המוקד 079-5555955 המספר האישי שלי 052-3003535. ■

צילום: אראלה נאור

סלסלת מחווה אישית

הוועדה לעזרה הדדית ומועדון אחיעזר

דואגים לקשר לא-וירטואלי

כידוע, הוועדה לעזרה הדדית פועלת בקהילה מזה מספר שנים. בשנתיים האחרונות זיהתה חברתנו יהודית שטרן, בהיותה האחראית ויוזמת הפעילויות במועדון אחיעזר, צורך לפעולה יותר משמעותית של הוועדה. לשם כך גייסה חברות נוספות

לוועדה המתכנסת אחת לחודש. אם יש צורך הן נפגשות גם לפעילויות מיוחדות. חברות הוועדה בודקות אם יש מי מחברי הקהילה החולה וזקוק לעזרה (הסעה, קניות, תרופות). כמו כן הן מנסות ליצור קשר עם חברים בודדים או מבודדים. בנוסף, במספר הזדמנויות יזמה הוועדה מפגשים פנים אל פנים עם החברים הוותיקים באמצעות משלוח מחוות אישיות לביתם.

לפני ראש השנה יזמה הוועדה חלוקת שי לבתי הוותיקים, שכלל עוגיות שתורם חבר קהילה שביקש להישאר בעילום שם, דבש וברכה שנכתבה בכתב יד. לקראת אירוע החתנים עזרה הוועדה בארגון "קידוש החתנים" הוירטואלי ובמשלוח קיגל וחמוצים לא-וירטואליים לחברי הקהילה. לפני חג החנוכה דאגנו שחברינו המבוגרים יחגגו את הערב הראשון עם לביבות וברכות לחג.

אנחנו מרגישות שיש עוד הרבה מה לעשות... אם למי מחברי הקהילה יש רעיון איך להרחיב את פעילות הוועדה הוא מוזמן להציע ולתרום ברעיון או עשייה. כמו כן נשמח אם תאתרו חברים שניתן לעזור להם. גם מועדון אחיעזר ממשיך בפעילותו השוטפת במגבלות הקו הסגול, המאפשרות רק עשרה משתתפים בכל מפגש. חוג

ההתעמלות לנשים של המועדון הגביר את פעילותו ומתקיים עכשיו פעמיים בשבוע בשל הביקוש הרב. כמו כן נמשכות ההרצאות בימי שלישי במגוון רחב של נושאים כגון: המזרח התיכון בשנת 2020, ספרות איסלנדית, תנ"ך ועוד.

יהודית שטרן, חנה בן-ארי, אראלה נאור ולאה עזרא

שהשמחה במעונם זר ברכות למזל טוב

ברכות להולדת נינים/ות • למשפ' טימנס להולדת הנין • לטובה פומרנץ להולדת הנין • לחיה לקריץ להולדת הננינה **ברכות להולדת נכדים/ות** • למשפ' אלון ויהודית שטרן להולדת הנכד • למשפ' פרנקל להולדת הנכד • למשפ' רוזנטלר להולדת הנכד **ברכות לנישואין** • למשפ' בורשטיין לנישואי הבת נועה • למשפ' יפה לנישואי הבת שירי • למשפ' טימנס לנישואי הנכדה • לאראלה נאור לנישואי הנכד

תנחומים

• לאילן אחיטוב על פטירת אמו • לרוני עובד על פטירת אביו • לנאוה וסרמן על פטירת אמה

קהילת גבורת מרדכי כואבת את פטירתם של חבריה
לוי-ליפו שטרן וגילה וקסלר ומשתתפת בצער המשפחות